

RODICA OJOG-
BRAȘOVEANU

OCHII JUPÂNITEI

Ediția a VI-a

NEMIRA

PROLOG

Diminocioara, ascunsă după cula dealurilor supuse răsăritului, cerceta valea cu inima purice. Pe malul Valahiei, cuminte, lipsit de repegușuri, răsărise peste noapte o pădure de arme. Topoare și securi și coase și seceri noi, născocite de meșteșugarii aninați de poalele Bucureștioarei¹ sau ale Bahluiului, sau în fierăriile Brașovului, și scule îmbătrânite în păruiala cu nohail zvrleau căutători iuți după pilda fulgerului, dinții furcilor făurite din fier prost scrâșneau întunecați, cuțitele măcelarilor uitaseră gustul sângelui de dobitoc și pofteau să deschidă cale slobodă celui păgânesc. Șase mii de baci, mulgători și ucenici stăpâneau baltagul cu o mână și câinele cu cealaltă, după cum tot de amândouă mâinile se slujeau călugării de la Hurezi, Mănăstirea Domniței, cei din Obcinile Bucovinei sau de la Cozia, ținând sfânta cruce în stânga și spade vechi, tătărești, în cea deprinsă cu închinăciunea. Steagurile de români din Țara Oașului trăseseră din tureatcă cuțitoaie lungi, fără podoabă, dar învățate să reteze grumajii veneticilor poftalnici, lotrii pământului din Zarand frământau în palmele asudate co-soare aprinse la mânia, oierii Vrancei, credincioși bătei haiducești, își meșteriseră scule noi, din frasin năpădit de noduri. Calfele postăvării înălțate la porunca lui Vodă Șerban Cantacuzino, deprinse cu daracele pentru lâna îndărăpnică, de Bugeac, mânuiau țepușe cu vârful petrecut prin venin de paing litvan, tejghetarii lui Manu, și Panait, și Anastasie, și Luca Fărămiță, și Proca, și Dumitru Nona ot Brașov, neguțători vestiți la acea vreme în

¹ Afluent al Dâmboviței ce izvora dintr-o mlaștină, astăzi Grădina Icoanei.

întreaga Valahie, meșteri în cetluirea cu lațul a terfegoșilor lipsiți de cinste, răsuceau între degete curmeie de șfoară înnodată cu anume știință. Cetele de țigani zלטari și spoitori îngăduiți să-și desfacă meșteșugurile în mahalaua Broșteni¹ țineau cu credință în mâini clești mușcători, fierarii vasluienii, rânduiri lângă cei de pe malurile Dâmboviței, se sprijineau în baroase trupeșe.

Sculele meșteșugarilor feluriți stârneau uimirea oștenilor, căci nu prepuiai ce stricăciuni pot aduce. Cu asemenea arme poșteau să-și arate bărbăția săpunarii, lumânării, jimblarii, cavafii subțiri, sortiți să robotească pentru boierii muchelefi², și ciubotarii ce le erau de trebuință sătenilor, neguțătorii, pietrarii starostelui Vucașin și zugravii lui Pârvu Mutu, trocarii din Schei și Blumăna, harabagii din Podul Iloaiei, ișlicarii, pânzarii și ciungiii, pădurarii din codrii Grozăveștilor, ai Cotrocenilor, Văcăreștilor și Sărindarului care încingeau cu verdeață și spaime cetatea de scaun a valahilor. Catifelurile de *Ypres* și de *Louvain* și postavul frâncesc, convenite celor cu osânză la pungă, ședeau fără supărare lângă postavul cenușiu *bobou* și pânza săsească deprinsă cu pielea gospodarilor mărunți, *tebenca* și *cambaua* ce împodobeau bidiviii căftăniților făceau casă bună cu blana de oaie azvârlită pe spinarea cailor mocănești și ai curușilor Transilvaniei. Năvoadele pescarilor dunăreni, înălțate pe pari, fremătau de nerăbdare gata să pogoare capcană peste fesurile ienicerilor.

Vântul vrăjmaș ațâță dihonnia dintre nouri, apoi își lepădă în volbura Dunării trențele întunecate. Ochiul dimineții citi cu uimire între fustașii Măriei Sale, Vodă Brâncoveanu, și căciularii moldoveni, trupurile de trestie ale muierilor gorjence și cele mai împlinite ale băcițelor sucevene, jupănese, jupănițe și slujnice de boieri, neveste și fecioare rupte din ghimirlile prostimii cu furca într-o mână și întreaga zestre de blesteme pe buze. Nici betegiții și moșnegii uitați de moarte nu lipseau. În loc de toiag purtau sulite și iatagane vârstene, ce își aflaseră botezul în bătălii uitate, despre care numai cronicile dovedesc ținere de minte. Diecii, grămăticii, pisarii și

¹ Strada Radu Vodă din București.

² Eleganți.

învățăceii școlitelor domnești, băietani care în acea dimineață din leat 1701 abia împliniseră zece ani, își îmfundaseră buzunarele cu pietre pe măsura praștiilor și vлага brațului.

Nu clinea nimeni. Păreau ciopliți în cremene, dăltuiți în trunchiuri de cedru, turnați în tiparele oțelurilor. Numai ochii șopteau cercetând puhoiul de păgânime revărsat pe celălalt mal.

Umbra lui Allah pe pământ, preafericitul sultan Mustafa al II-lea, rămase în pragul cortului verzuliu, chenăruit cu inimioare sidefii de scoici și brâu chindisit din lalele, floarea îndrăgită de Profet. Trudiseră asupra lucrăturii meșterii din Alep, căci ceaprazarii șalvaragii îngrămădiți la Ienicöy nu dobândiseră încă știința vechilor perși în asemenea împunsătură. În creștetul cortului, cresta cerul cosorul semilunii bătut în adamante cât unghia de calic. „Umbra“ măsura peste două sute de ocale muscălești, căci necinstise poruncile Coranului care îndemneau la cumpătare. Polobocul pântecelui răsfățat de bucate evropenești se afla cetluit în cingătoare lată din muselină, peste care cădea în falduri caftanul îngulerat cu vulpe neagră, blană îngăduită doar sultanului și marelui vizir. Trimișii curților împărătești șopteau că degetele meșterilor armeni ce izvodiseră din fir de aur și rubelite asemenea minune fuseseră retezate, spre a nu poftori isprava. Purta spânzurat de gât colan vârtos din safire chenăruite cu adamante, în aceeași sâmbătă cu pietrele de la surgiuc, iar în fiecare deget câte un inel cu smaragd trupeș. De la brâu scotea capul un iatagan fără asemuire în frumusețe, darul viclenit al venețienilor, căci, după cum mărturisesc însemnările bailului Giustiniani, stătuse cale de o săptămână în cuib de buhă și sub șezutul unei vrăjitoare hârbutite spre a-i pricinui moarte grabnică necredinciosului. Trudă zadarnică. Venețienii n-aveau de unde să știe că sultanul nu se dezlipea nici în ceasurile de dragoste de anume răclită în care se aflau unghia și un fir din barba Profetului, cu putere deplină asupra farmecelor, otrăvii și a jungherului cu gând vrăjmaș¹.

¹ Relieve care astăzi pot fi văzute în Palatul-muzeu Topkapı din Istanbul.

Cortul fusese înălțat pe un gorgan pieptos, cu vedere deplină asupra văii. Preafericitul duse la nări un trandafir roșu, apoi își roti căutătura verde, năpădită de venin, poftind să știe dacă oștenii nu s-au abătut de la așezarea statornicită.

Cercetă înaltul cerului. Nourii cei negri își smulgeau bărbile, schimbau sudălmii groase, tunate prelung.

Toată talpa iadului muncea apele Dunării, le repezea Bistrița în pletele sălciilor plângătoare, le sugea apoi născocind vârtejuri bortite adânc. Fluviul gema înfundat, azvârlind căutături speriate spre lumetul încremenit pe malul Valahiei, sărac în arme, dar bogat în credință, și păgânimea de pe celălalt mal, ciotcă de ascuțișuri. Cerul se întunecase la obraz, și mai vârtos la cuget, căci nu-i erau pe plac asemenea isprăvi. Citi cu amărăciune piepturile românilor, sprijinite numai de inimă, și vărsă cea dintâi lacrimă.

Ploua zbuclum, cu obidă. Vântul stupea picăturile reci în obrazul meșteșugarilor-oșteni, dimpreună cu frunzele și ciulinii sărăciți de răsuflarea lui brumărel.

O singură mână nu se clinti pentru a rându-i pletele zbuclumate de urgie, o singură cușmă, basma sau calpac¹ nu se răsuci spre a măsura mânia cerului. Încremeniseră grohotiș de piatră aspră. Fulgerele născocite de înclăstarea nourilor se încrucișau cu altele, țâșnite din căutătura oamenilor. Ochii țepenarilor troțușeni și ai celor de pe Mureș ardeau molcom, ai muierilor și fecioarelor care-și așteptau moartea hărăzită bărbaților azvârleau văpăi, în ochii moșnegilor cu vederea beteagă clipeau des licuricii mândrici, căci aveau să-și afle sfârșitul în picioare și nu plecând grumazul după pilda necuvântătoarelor.

Degetele meșteșugarilor se albiseră strângând sculele în căușul palmei. Măinile deprinse cu acul sau ciocanul spre a-și dovedi iscusința săvârșind minuni de frumusețe, se aburiseră. Un murmur încetișor se desprinsese din

¹ Căciulă purtată de domni și de marii boieri.

cetele călugărilor. Monahii de la izvoarele Trotușului mărunțeau în barbă rugăciunea către Cuvioasa Parascheva, ocrotitoarea Moldovei.

Ploaia spăla harnică săbiile spahiilor. Caii băteau învelișul de piatră născocind snopi de scânteii. În căutătura ienicerilor, deslușeau nerăbdarea de a culca în fân muierile valahilor, fără pereche în ispite satanicești. Pedestrima, muncită de galbenii aninați în salbele moldovencelor, își măcina greu zăbava furând cu ochiul spre cortul sultanului, căci de acolo avea să țâșnească porunca așteptată.

Lefegiii greci, lombarzi, albanezi și de alte seminiții își călătoreau gândul prin hrubele crâșmelor înșirate ciupercărie în târgul Bucureștilor, poreclite Tunelurile vieții, cu vin cinstit, limpede precum lacrima de fecioară; șalvaragiii Turchestanului, neîntrecuți în căpoșenie, chibzuiiau dacă numărul carelor era îndestulător pentru a face față darurilor lepădate de voevozii munteni și moldoveni în biserici și mănăstiri.

Vântul cel fără de odihnă smulse freamătul oștirii păgâne și-l trecu flămură vestitoare de primejdie peste apele Dunării.

Puiul de deal răsărit la poalele câmpiei adunase toată floarea boierilor moldoveni, transilvăneni și valahi, căpeteniile curuților și ale steagurilor de tălpași pogorâți din îndepărtata Țară a Oașului. Măria Sa Vodă Brâncoveanu, cunoscut pentru patima arătată pietrelor de preț și veșmintelor cu cheltuială, ridicase a mirare sprânceana către voievodul moldovean, Duca, căci degetele lungi, subțirate, nu purtau decât inelul cu sigiliu. În locul caftanului domnesc, bogat în odoare, pe umeri îi flutura o mantie leșească cernită, în loc de cucă își îndesase pe creștet cușmă oltească cu pană de hultan la tâmplă. Domnul Moldovei se căia că dăduse ascultare ighemoniconului, îmbrăcând veșmintele statornicite la ceas de primejdie. Căftăniții celor două cetăți de scaun surori se lepădaseră într-un gând de portul păgânilor.

La un pas și jumătate în umbra voevozilor stăteau marii spătari, în coaste marii postelnici, căpeteniile steagurilor se înșiraseră cerc frânt, de-a valma cu ceilalți dregători. Credința în biruință le sprijinea fără vlagă

inimile, dar nimeni nu îndrăznește să-o mărturisească. Cetluiau cu căutătura hoardele păgânilor, gata să se năruie asupra Valahiei.

Pricina pentru care toată suflarea românilor își cerceta moartea înălțând zid la Dunăre avea rădăcini în născocirile hienelor și a unor ochi cu putere satanicească, de pe malul Bosforului. Într-o seară de florar...

OCHII JUPÂNIȚEI

La ceasul când naște întunericul, opt sute de minarete întindeau brațele către sineala cerului, cerșetorind lui Allah odihnă dulce. Liniștea înainta greu, făcându-și loc cu coatele printre neguțătorii lacomi de câștig din Bedesten¹, astupă gura cea bogată a vânzătorilor de șoșab din bazarul cel mititel și pogorî pe Divan Ioly² ca să-și plece fruntea în fața Moscheii Albastre³. O vreme nu se auzi decât olăcăitul muezinilor, care îndemneau purtătorii de șalvari la rugăciune. Deasupra Cornului de Aur, blagoslovit de Profet cu frumuseți felurite, noaptea are nuri de cadână, miroase a fân de mare, îndeamnă cugetul să-și găsească astâmpărul. Apele Bosforului dezmiardă malurile cu pricepere de ibovnică, susură istorii moarte de mult...

Ca la poruncă, clopotele bisericilor din Pera⁴ și Fanarul grecilor, meșteri mari în dedesupturile prefăcătoriei, prinseră să ofteze înfundat, vestind patimile Mântuitorului. Vinerea neagră, vinerea mare, vinerea seacă a creștinilor supuși ortodoxiei se lungise pe năsălie așteptându-și sfârșitul. Luna răstignită în furcile cerului îi aprinsese la căpătâi un ciot de lumânare.

Ahmed, feciorul Califului Muradja Septar, păstorul drept-credințioșilor, bătea colbul ulicioarelor strămte, gătuite de ghimirlii cu zestre mare de lip-suri. Milogii, îndrăgiți de Allah pentru că s-au lepădat de ispita agoniselii

¹ Capali Garși sau Marele bazar, construit la 1461 de sultanul Mahomed Cuceritorul.

² Astăzi, Divan Iolu, cea mai veche stradă din Istanbul.

³ Moscheea sultanului Ahmet.

⁴ Vechi cartier rezidențial al europenilor.

deșarte, nu deprinseseră năravul terfegoșilor din târgurile papistașe care cerșetoresc strecurând întârzițiilor jungherul la beregată, așa că puteai pași printre dumnealor fără spaimă. Altminteri, pravila oprea sub osânda spânzurătorii portul armelor în Istanbul. Dacă mai adăugai la toate astea și cinstea păgânilor, ajunsă de pomină, puteai pricepe lesne de ce stăpânirea chibzuse că ulițele pot trăi numai din milosârdia lunii, lipsindu-le de fanare. Nici grija că vreun dulău cu deprinderi valahe ar putea să aducă nădragilor stricăciuni nu adumbrea umbletul. Toată suflarea câinilor se afla surghiunită departe de căutătura Profetului de când mâțele dobândiseră, prin lingușeli grecești, întreaga cinstire a lui Allah.

Ahmed Septar bătuse pe muchie șaisprezece ani.

Răsplătind truda Califului de a cetlui purtătorii de șalvari sub azbucoavna Coranului, cerul mahomedan îi înzestrase feciorul cu prisos de daruri. Flăcăul dobândise trupul suleag al paladinilor, chipul gondolierilor, o scânteie din mintea de jărătic a dascălului său Dimitrie Cantemir și o inimă pe măsura pâinilor moldovenești. Mustăcioara întunecată corb îi râdea deasupra gurii, întreaga făptură îi hohotea pradă unei bucurii despre care nici măcar pergamentele cele vechi nu pomenesc. Bucuria lui Ahmed Septar avea părul bălai, ochii ciorchini de liliac pierduți spre tâmple, buzele cireșii. Purta cațaveică cu bumbi de adamante, ciuboțele din saftian, răsuriu, rochie de canavăț¹ săbuită cu știință pentru a-i desluși boiul subțiratic și sâniile iezii sălbatici cuprinși de neastâmpăr. Surâdea blajin și atunci obrazul dăltuit în piatră albă, de la Marmara, își sporea strălucirea, căutătura deprindea moliciunea de catifea a violetelor.

Inimioara lui Ahmed se rumenise în prima zi de Ramazan, când privirea jupâniței îi zvârlise cea dintâi săgeată. Urca însoțită de slujnice tuciuirii într-un caic cu șase vâsle, priponit la buza Cornului de Aur. Pungi grele de galbeni izbutiseră să cumpere una din acele slujnice, care îl aștepta pe treptele Moscheii Suleymanie, la dezlegarea întunicului, după înțelegere.

Feciorul Califului își iuți pașii, tras ață de vraja ochilor de ametist.

¹ Mătase.

Radu Andronic, logofăt de taină al Măriei Sale, Vodă Brâncoveanu, și Ilie Machidon, slujitorul logofătului, treceau prin sită pleava ulițarnicilor, poftind să deslușească anume umblet carele se cerea citit spre tihna Valahiei. Erau bărbați tineri, croiți cu dărnicie și la trup, și la judecată. Purtau veșminte păcurii pe potriva întunericului și socotițe de vulpe în căutătură. Boierul cântări oastea de milogi îngroșată vârtos în ultima vreme, clătînând din cap:

— Bag de seamă, spuse, că lenea fată iepurește la Istanbul.

Ilie Machidon, stup de pilde, își rânduie mustăcioara a zâmbet:

— După mintea mea cea nătângă, de țăran, năravul terfegoșilor se cuvine prețuit.

— Ai deprins poruncile Profetului, împărate?

— Apoi, cinstite boierule, de când mă țin scai de pasul domniei tale spre a socoti de câte ori te împiedici, am deprins multe... Dar să nu-mi uit vorba. Era în sat la noi unul, Toloacă, atât de trândav, încât jurai că-i os de căftănit...

Diavolul cel șugubăț făcea casă bună cu Ilie Machidon, răzeș de la coltul Milcovului. Radu Andronic prețuia limba cea ascuțită a slujitorului. Râse, mulțumit de împunsătură:

— Și?

— Toloacă aista, urmă plugarul, trăia din mila gospodarilor. Într-o zi, din cele rele, chibzuind să-și sporească agoniseala, a pus mâna pe o flintă și-a ieșit la drumul mare, iar stăpânirea l-a spânzurat. Aflând pășania, m-am scărpinat sub cușmă și-am luat învățătură: mai bine e să întinzi mâna decât gâtul...

Radu Andronic îi prinse brațul, măsurând lung făptura lui Ahmed.

— Omul nostru? întrebă slujitorul.

— Nu. Mi s-a părut.

Nu știau că umbletul păgânului avea să le sărăcească în curând odihna, mânându-i pe drumurile Evropei.

Secera lunii, scăpată de pe flamurile oastei otomane, asudase culcând palancă negura și pogorî să se scalde în apele Cornului de Aur.

— Boierule!

Șoapta îl prinse pe Ahmed de mânecă. Se opri cercetând mogâldeța care rezema umbra minaretului. Era o țigancă trupeșă, ajunsă la anii când poftele trupului ostenesc. Purta vâl cernit, poruncit fiicelor lui Allah, și spaime gata să plodească în căutătură.

Feciorul Califului se încredință că nimeni nu-l stâlpește cu privirea și numai după aceea păși la adăpostul întunericului.

— De unde știi că eu sunt cel așteptat, femeie?

Roaba își dezveli dinții albi, mășcați.

— Ți-am deprins călcătura. Umbletul domniei tale pe sub porțile jupâniței Raluca are viersul lui...

— Raluca o cheamă? întrebă Ahmed, căscând ochii de mirare.

Își potrivi numele pe buze, poftorindu-l în șoaptă. Căutătura țigăncii se lungise ață, stârnită de diavolul lăcomiei.

— Pentru asemenea destăinuire, oftă, mă așteaptă arsura harapnicului. Trag nădejde că și leacul va fi pe măsură.

— Ține!

Ahmed îi azvârli o pungă împlinită în șolduri. Degete încovrigate de patima aurului, cu unghii vineții, rătăci într-un sfârâiac de clipă darul turcului printre bodroanțe.

— Cine-i jupânița?

— Ău!

— Vorbește!

— Nu cutez să-mi vând stăpâna, boierule, frumosule...

— Vorbește, porunci Ahmed, și te îmbrac în galbeni! Nu pungile îmi lipsesc...

— Știu, inimioară. Focul care te mistuie, numai căutătura jupâniței îl poate ogoi. Șopti uitându-se cu teamă în jur: E fata postelnicului Balș din țara Moldovei.

Ahmed Septar cunoștea de la Dimitrie cel învățat, din neamul Cantemireștilor, dregătoriile moldo-valahilor, și tot dumnealui îi deslușise rosturile marilor boieri în inima împărăției. Cuca și tuiufurile, semnele domniei, erau veșnic scoase la mezat, căci voievozii Țărilor Române se

dovedeau uituci, necinstind jurământul de credință lăcrămat la picioarele sultanului. Legămintele tainice cu nemții sau muscalii, după cum bătea vântul puterii, și mai cu seamă țesătura încurcată de pâri și intrigi puneau bietul capugiu pe drumuri spre a zvârli petica neagră de mazilire pe umărul nesupusului. Iar acel nesupus mai ostenea și securea gădelui de la Edicule¹, dacă nu sărea fără zăbavă pe cal vânteș care să-l poarte printre vrăjmașii Semilunii. Aurul, ochiul vătămător al celui cu cornițe, unseze mulți domni și-i scutise apoi de beteșugurile bătrâneții, descăpătânându-i, căci, după cum șoșotesc zicătorile, la Istanbul până și pietrele de pe drum întind mâna după peșcheș.

Feciorul muftiului aținti chipul roabei.

— Postelnicul trudește să ajungă în scaunul Moldovei?

Țiganca îi strecură privire pricepută. Asemenea căutătură are darul să deslușească cugetul oamenilor mai limpede decât slovele așternute în pergamente. Roaba o deprinsese cu anii, dar mai cu seamă trudind să se strecoare neocărată la curțile a trei stăpâne: vorniceasa Boldur, bunica postelnicesei, comisoaia Anica, maică-sa, iar acum, în urmă, la jupâneasa Eufrosina, cea mai aprigă dintr-un neam de muieri despre a căror afurisenie zvonea o Moldovă. Când temi gârbaciul, înveți lesne să ghicești dintr-o singură privire pofta stăpânei...

Pe buzele roabei alunecă zâmbet șters. Tânărul era crud. O deslușeau musteața abia mijită, obrazii cu dulceață de prunc, vorba fără viclesug. Cine poartă asemenea întrebare unei slugi neînsemnate n-a apucat încă să deșarte o singură carafă de vinars.

— Unde-o vrea Dumnezeu, în Moldova sau Valahia, că dumnealui nu-i năzuros. Jupâneasa Eufrosina, postelniceasa, cată într-o parte. A făcut bătături la limbă spurcând cinstea Brâncoveanului. Își astupă gura. Asta era taină! Mă jupește stăpânica!

— Vorbește-mi de jupânița Raluca.

— Ău! Sunt roabă credincioasă, boierule...

Ochii lui Ahmed Septar prinseră a luci.

¹ Temniță celebră din Istanbul.

— Dacă nu te slujești de două limbi, vei primi destule pungi ca să te răscumperi.

— Am și-o mumă roabă, inimioară, n-o poci lăsa...

— Cunosc rânduiala. Te va însoți.

— Și-o soră...

Țiganca scurtă pomelnicul, căci privirea turcului vestea primejdii. Cercetă împrejur, ferindu-se parcă de urechi vrăjmașe, și prinse a-i șopocăi îndesat:

— Atâtea zile să apuc, boierule, câte inimi a secerat ochii jupâniței! Și socotește, rogu-te, că abia la Sfântul Gheorghe, izbăvitorul de păgâni, a desprins paisprezece ani.

— E... Înghiți greu nodul arducat în gâtlej: E slobodă?

— Slobodă și neprihănită!

Ahmed Selim răsufliă adânc. Temea vestea că jupânița ar fi fost juruită vreunui beizadele, ori că vreun purtător de mustață și-ar fi făcut loc în cugetul ei. Întrebă cu glas aburit de bucurie:

— Cum te cheamă?

— Zamfira.

— Ajută-mă s-o văd, Zamfiră! De patru zile bat zadarnic ulița voastră, pândesc caicul și grădina...

— Umbletul Domniei tale a stârnit zarvă mare, boiarule. Nu ți-ai ferit chipul, nici pașii, iar postelniceasa a băgat de seamă încotro ți se îndreaptă gândul. De patru zile, jupânița Raluca stă zăvorâtă în odaie, sub poruncă strașnică să nu se apropie nici măcar de fereastră.

Inimioara lui Ahmed se chirco speriată, în ochii mari, negri, se așternu roua. Șopti gâtuit:

— Ajută-mă, Zamfiră!

— Ce putere chibzuiești că are o roabă? oftă muierea cu amarăciune.

— Îndeajunsă pentru ca stăpânul înțelept s-o teamă.

Scoase inelul bătut în adamante, singura lui podoabă, și i-l înghesui în palmă. Zamfira îi simți degetele reci, tremurânde și pricepu că liliacul din ochii jupâniței pricinuisese rană adâncă puiului de turc.

— La ceasul când părintele vostru, ăla cocoțat în minaret, cheamă păgânimea pentru ultima rugăciune, șopti repede fără să-și grădinărească vorbele, creștinii din Pera plâng răstignirea Domnului.

— În noaptea asta?

— În noaptea asta! Jupânița Raluca își va însoți muma. Clipi cu înțeles. Biserica e stup de lume, nimeni nu va băga de seamă că printre ei se află și un turcalete carele și-a tras peste șalvari o pereche de berneveci...

Pe bună dreptate, casele postelnicesei Eufrosina Balș erau socotite cele mai trupeșe din întreaga Peră. Muiere bătârnică, plină de vlagă, trufie și arginți – străbunii dumneaei își dobândiseră averea și dregătoriile în vremea lui Alexandru Vodă cel Bun – hotărâse cu cinci ani în urmă conac neasemuit sub cerul Bosforului și izbutise. Luând pildă hudubaia lui signor Visconti, trimisul ducelui de Toscana la Stambul, poruncise ziduri înalte, făcute cu sîde de la Edirne, ferestre străjuite de cafasuri¹ rotunde, năpădite de volbură și roze, scară trufașă ce deschidea evantai de marmură albă. Ultimele trepte, vegheate de lei rânjiți, își mânau pașii pe poteca prunduită cu piatră mărunțită, de la Chipru. Într-un singur fel strunise cucoana Eufrosina gustul grădinarului franțuz, și anume înălțând ziduri groase de verdeață ce tăiau priveliștea spre uliță.

Îl lăsase apoi să-și vadă slobod de meșteșug, căci doar un zălud învață șoimul să zboare, pe popă să ducă cupa la gură și pe diavol viclenia.

Iar franțuzul nu se scumpise la meșteșug. Născocise îmbinări rare de florare, zvârlise nenufari și crini roșii în havuzuri, însuflețise aleile cu susur dulce de fântână și vîers de privighetoare. Umbrarele de trandafiri înălțau cușme sângerii a căror aromă dezmierda acum nările postelnicesei.

Jupâneasa Eufrosina își clăti privirea în apele Cornului de Aur, apoi închise fereastra oftând adânc. Grijile aduse din țara Moldovei sporiseră vîrtos, îi umpleau cugetul. Deprinși cu plăcintele calde, dregătorii turci cărneau din nas la pungile sulege, gustul domniei înmulțise boierii dornici să-și caute noroacele la Istanbul, iar Raluca...

¹ Balcoane întâlnite, de obicei, în biserici.

Sprâncenele negre se îmbinară în creș aspru, retezându-i fruntea. Grijiile cele mari i le pricinuia jupânița. Ochii liliachii stârniseră dihonie printre trimișii curților evropene. Wlaso al Poloniei se sfâdise în săbii pentru căutătura fetei cu dragomanul rus Ciatkovski vătămându-l de moarte, un dregător neamț, smintit, își curmase zilele, pe omul Bourbonului îl lepădase muierea din aceeași pricină. Postelniceasa își răsucea în fel și chip aducerile aminte poftind să priceapă pe ce urme pășește Raluca.

Muierile din neamul dumneai, har Domnului, nu speriaseră nicicând mirazele¹ cu frumusețea, vorniceasa Boldur, răsbunica, fusese chiar vestit de slută, într-atât încât o pomeneau letopisețele cele vechi. Dar ce minte ascuțită ascundea chipul acela de nevăstuiică, și câtă vlagă și putere de înfăptuire stăruia în trupul slăbiu, cu gheb răsărit pe o singură parte a spinării! Ea adusese spor îmbelșugat avuției Boldurilor, își mânase bărbatul la dregătorii de seamă și dacă viața nu s-ar fi așezat de-a curmezișul, i-ar fi depus în poalele caftanului cuca și tuiurile domniei.

Răsuflarea grăbită descoperi ilicul jupânesei. Nu izbutise mai bine nici mumă-sa, armășoia Anica, muiere la fel de bătătornică, secerată în crucea tinereții.

Dacă fusese chipeșă? Umerii postelnicesei săltară a dispreț. La ce slujește frumusețea? Asemenea pacoste seamănă vrajbă, sărăcie și lacrimi. Nu plângi decât ce-ai pierdut, iar după 25 de ani, miraza opintește să ți-o dovedească în fiecare zi.

Inima și gândul postelnicesei torceau griji. Nu văzuse încă făptură omenească să poată fi asemuită cu Raluca, ba, Doamne iartă-mă, nu găsise atâta desăvârșire nici în chipurile zugrăvite pe sfintele icoane. Fata avea dulceață în călcătură, își mlădia șoldurile cu știință satanicească, când râdea, îi răsăreau pe buze livezi de cireși în floare. Dacă bietul creștin dovedea snagă la umbletul Ralucăi, dacă harbujeii sânilor nu-i pricinuiau amețală, dacă își mai ținea capul pe umeri întâmpinându-i surâsul, era peste putință să nu-și lepede inima lângă imineii diavoliței când îl seceră cu privirea. Ochii jupâniței vesteau adâncul fără de sfârșit al mării,

¹ Oglinzile.

istoriseau tainele cerului, aveau chemarea pâinilor ieșite din cuptor și vraja căutăturii de șarpe. Ochii jupâniței cerșetoreau milă, slobozeau porunci, își dezmierdau cugetul, îi întindeau clapce fără de scăpare. Păreau violete aduse de la Parma, păreau flori de liliac sărutate de rouă, păreau pietre de ametist. Pletele limonii, aproape albe, sporeau lumina privirii, îi zugrăveau obraji și lujerul gâtului. Nu purta podoabe. Diamanticele fugiseră demult de pe brațele și degetele jupâniței, rușinate de strălucirea ochilor rupeți dintr-o lume de care niciun muritor n-a aflat.

„N-o să fie fericită, chibzui postelniceasa. Darurile fără de măsură alungă norocul.“

Socotelile Eufrosinei Balș izvorau din întâmplări amare. În loc să pună umărul la mazilirea Brâncoveanului, fermecând vreun dregător, ochii jupâniței spărseseră ulcelele. Îndată ce unul opintea pentru neamul Balșilor, ceilalți, impuși de diavolul pizmei, născoceau piedici.

Jupâneasa trecu în chiar-chir¹. Miraza venețiană o zăticni între ciucurii de cleștar, o maimuțări aidoma zugrăvind-o din cap până la iminei. Eufrosina Balș se opri cercetându-și chipul. Noaptea măcinată de gândul domniei îi sărăciseră obraji, îi picuraseră argint la tâmple. Avea trupul vătămat de nașteri, albeața pielii murise de mult.

Numai patima de a-și împinge omul în scaunul Valahiei mai lumina cu toate opaițele aprinse. Nasul bârligat îi lunecase spre bărbie, umerii adunați gemeau sub greutatea straielor de brocart.

„E ca o cămilă, spusese cândva despre dumneaei Bălșoia cea bătrână, mama postelnicului. N-are nimic drept... Cum te-a amețit, fătul meu?“

Jupâneasa Eufrosina își repezi capul pe spate. Un creț adânc îi brăzda grumajii, ținând pereche colanului de mărgăritare. Tot din mărgăritare se afla alcătuită și leasa care îi cetluse pieptul, căci postelniceasa îndrăgea straiul cheltuielnic în tot ceasul zilei.

„Nu-s dreaptă, mamă Bălșoiaie, susură dinaintea oglinzii, dar chimirul mi-e îndestulat. Iar Domnia ta, țeapănă plop, ai ajuns la bătrânețe să mănânci din pomana strămbei...“

¹ Odaie principală, din marmură.